„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте овакових ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јеврића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 92. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 16. ЈУНА 1893. ГОДИНА XXVIII.

ИЗАСЛАНИЦИМА
СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.*)

Странка је проговорила, зборови су и конференције одржане, ви браћо изасланици сте изабрани, да ствар странке и народа у ред доведете. Времена су озбиљна, раздору се мора стати на пут, избори су на прагу, странка се мора организовати.

Интерес народа и образ странкин захтева, да се што пре састанемо, унутрашње наше ствари уредимо и организацију наше странке спроведемо. Збор изасланика и средишна партијска управа, која има да се бира, та је једина позвана, да унутрашња и тактичка питања решава.

С тога **и сазиваво збор за организацију српске народне радикалне странке у Новоме Саду на Петровдан у 11 сати пре подне.**

На збору је место, да сваки своје мишлење каже и да се становиште странке разбистри.

На посао дакле браћо, крајње је време!

Сваки ће се нехат љуто осветити, само радикалној странци и народу српском.

У Срем. Карловцима, на Видовдан 1893. год.

У име извршног одбора радикалног клуба:

За председника:

Др. Миша Михајловић

подпредседник.

*) Умољавају се сви партијски листови да изволе овај позив прештампати.

СРПСТВО И РАДИКАЛИЗАМ.

Од шездесетих година амо, од како је народ наш почео да живи уставним животом, од како народ српски води борбу за своја уставна — привилегијама ујемчена — права, није он претурио у том свом политичком животу толико невоље и муке, као за потоњих десетак година. Ко се не сећа оних лепих дана, које преживе народ српски за првог покрета омладинског? Коме неће срце заиграти и данас после толико година при спомену оног бујног одушевлења и правог српског, родољубивог жара, којим само Србин дисати уме. Да, и тада бесмо снажни, бесмо силни, јер бејасмо сложни, бејасмо једнодушни, бејасмо свесни свог позива, својих дужности.

После часова одушевлења наступише други дани, наступише дани рада. На чело народу свом постави се великан наш, седа данас старина, др. Светозар Милетић, човек пун воље, пун знања, одушевлења и родољубља искреног, да свим својим силама поради на бољитку народа свог, да мушки заступа права му, крвљу прадедова нам извојевана. И поврве народ за њим. Тада се заснова некадања српска народна слободоумна странка. У тој странци окупи се све, што беше боље, виђеније, свесније и самосталније, да за својим вођем пође и у ватру и у воду. То трајаше све до половине седамдесетих година. Од то доба наступи у нас мртвило, наступи стагнација у јавном раду, у општим стварима. За Милетићем се у то доба затворише тешка врата вацке тамнице. Њега одузеше народу, а он мораде напустити, оставити народ свој без достојна заменика. Чим њега нестаде појавише се знаци трулежа. Многи, који беху било лично, било начелно позвани, да прихвате заставу његову, напустише је, извукоше се, заклањајући се изговорима разним. Народ остаде тако рећи без вођа. Тек кад се Милетић врати из Ваца, заталаса се још једном народ. Последњи му избор у Шајкашкој беше одисај народни. Казиваше нам појава та, да народ наш у ових крајевих хоће борбе, хоће рада, само да има кога, ко би га повео у борбу.

Али несрећа наша хтеде, да и тај покрет буде кратка века, јер по ново нестаде Милетића. Одмах после другог нестанка његова поче се обзорје политичког неба српског по ново мутити. Милетићеве странке мало по мало нестајаше, јер јој нестајаше глава, нестајаше јој вођа. У народу поче свест лабавити са несвести оних, који беху позвани, да га упућују на добро, да га очеличавају на борбу започету. а недочету. А да би дар-мар био потпунији јави се 1884. године несретни кикиндски програм, да помућене појмове још већма помути. Сваки прави родољуб задрхта на догледу тог несретног појава, појмећи, да је то сикира, која се спрема да потсече и последњу жилицу слободном животу политичком Српства у овим крајевима. Али, гле, чему се нико не надаше, то наступи изненада. Народ српски беше у тај мах последњи пут, у очајању свом упр'о очи на оне, које сматраше позванима, да га од те нове новоље спасу. Народ се српски превари у својој нади. Позвани га напустише, оставише самом себи. У тој несрећи, која изгледаше, да неће моћи мимоићи народ српски, јави се зрачак среће. На политичко поприште ступише нови људи, које дотле слабо ко познаваше и од којих се народ најмање помоћи надаше. Диже се Јаша Томић са другом својим Лазом Нанчићем, да остатцима свести у народу непомућене, у зачетку сатре појаву несретну. Борба против кикиндског програма значајна је и важна у опште по историју политичког нам живота. Но, има она и свог другог, исто тако важног значаја. Обарање кикиндског програма беше енергичан зачетак радикализма у овостраном Српству. Народ српски јатомице пригрли нове своје прваке, увидев зар, да њима није стало до таште славе, до пуста величања. По првим радовима видело се, да ти „нови људи“ хоће рада енергична и истрајна. Идеје „нових људи“ нађоше одзива. А кад наступише они светли дани тешке борбе народне против Германа Анђелића створише још јачи полет. Изгледаше тада, да се по ново јавише они одушевљени дани лепог оног живота из шездесетих и седамдесетих година. И том приликом огроман део заслуга припада „новим људима.“ Јест, али баш у тим заслугама видише неки и неки, да је сујетним славољупцима одзвонило И тада се отпоче хајка против Јаше и другова. Све, што беше млитавије, све што у шеврдању хтеде да траје дане своје, подиже се против нове струје. Заман беше мука, заман беху труди. Семе, посејано у народу при обарању кикиндског програма, при обарању Германовом поче да ниче. Сентомашки а за њим новосадски збор разбистри ситуацију сасвим. „Нови људи“, беху у то доба, већ признати као прваци у народу. Повести борбу против њих беше апсурдно.

Данас, после шестогодишњег рада, могу радикали с поносом погледати на успехе, стечене за то време. Народ је увидео, шта му ваља чинити и којим путем треба да греде. Ми смо данас чврста странка, која има одређен програм и правац свој. Буде ли среће, да се на скоро спроведе организација странке, која ће унети у све слојеве странкине потпуна реда и дисциплине, ми ћемо бити кадри да ступимо у још интензивнију борбу против својих противника, да порадимо још енергичније у интересу својих начела и идеја. Не сматра се данас радикализам као баук и страшило, као што хоће многи да га претставе, вољни да створе тим антипатију према начелима, исказаним у програму радикалне странке. И има ли смисла устајати данас против радикала. Не, нема! А зашто?

Стојећи на становишту програма нам од 1887. г. заступаћемо свагда то, да се отворено боримо на политичком пољу против оних, који нам дирају народност и који нам вређају кардинална права наша. У погледу наше црквено-школске автономије свагда морамо мушки устајати против корупције, која све већма отима маха у јерархији нашој. Овим жељама, мора се, држимо, сваки свестан и трезвен Србин поклонити. И ми уздајући се у поверење, које нам досад поклањаше народ српски, наставићемо рад свој, у правцу по народ српски корисном и спасоносном, не тражећи за то награде, ни славе, не тражећи „лаворових“ венаца. Најлепша награда биће та, ако једном сав народ са свима слојевима својим увиди, да нам добро народа српског не лежи само на језику, него да је оно дубоко усађено у срцу и души. Е па дотле, па куда ћеш више.

СРПСКА АДРЕСА.

У Србији је наступила нова ера, од како је краљ Александар решио гордијев чвор. Верно огледало те нове ере, лепших дана за Србију најбоље се огледа у адреси народне скупштине, којом је она одговорила на престону беседу српскога краља Александра. Ова адреса гласи:

„Ваше Величанство, мили господару! Народно је представништво срећно, што примајући у овоме драгоценом историјском тренутку, кад Ваше Величанство ступа први пут као краљ Србије у његову средину, уз топле поздраве краљеве добродошлице прима и изјаву, да Ваше Величанство хита положити пред народном скупштином одмах у првој седници скупштинској своју уставну заклетву.

Народно представништво се радује, што је Ваше Валичанство везало онај велики историјски чин за успомену на један доиста свечан дан, кад је Твој узвишени отац, потврђујући нови устав краљевине Србије, изјавив, да пружа нови основни закон народу српском, не себе ради, већ сина његова ради, Тебе ради, господару, и ради Србије. А Твоја племенита изјава најживље нас радошћу испуњава да ти још од онога дана носиш у души својој као свети аманет уверење, да је позив Обреновића на престолу српскоме, да чувају устав и уставна права народна од сваке повреде.

Ваше Величанство, мили господару! Народно представништво сматра за своју праву и најсветију дужност, да Ти у име народа српског поднесе најдубљу захвалност на великоме и срећноме делу извршеноме 1. априла. Отаџбина, доведена до на ивицу пропасти разузданом насилничком владавином, која је без зазора газила устав и законе, која је својим саможивим циљевима жртвовала мир и будућност народну, враћена је самој себи, спасена је твојим јуначким, патриотским делом. И ноћ од 1. априла остаће вазда светле успомене у васколиком, вечно Ти захвалном народу српском.

Да, господару, 31. марта, кад је краљевско намесништво, које се није попунило у уставноме року и које према уставу није више ни имало права, да врши власт краљевску у Твоје име, отворило седнице неуставно конституисане народне скупштине, завршен је био у свој потпуности уставни злочин, припреман све од 9. августа пр. године. И права, која устав зајемчава народноме представништву, па и прерогативе српске краљевске круне, присвојени су били самовласно и злоупотребљени у циљевима противним интересима и престола и отаџбине.

Без мало осам пуних месеца народ је српски имао да сноси владавину, која није презала ни од средстава, што их само туђинске најезде примењују у завојеваним земљама. Не само права и слободе, које је нови слободоумни устав осигурао народу српском, већ и оне традиционалне, самоуправне установе, које су се одржале и кроз дуге векове туђинског господарства, били су дивљачки нападнути. И, после насилничких апшења, после сваковрсних гоњења и злостављања, после злочиначких стварања кривица, просута је најзад нештедимице крв српских грађана, који су с уставом у руци иставили своја гола прса на браник својих права.

Ваше Величанство, мили господару! У тим тешким данима народ је српски покушао и исцрпео сва уставна и законита средства, да, остајући строго на легалном земљишту, одоли власничком притиску и да нађе мирнога излаза из критичкога и неуставнога стања. Они избраници народни, који су у пркос незаконитим средствима и власничком насиљу ушли у скупштину као преставници правог расположења огромне већине његове, исцрпели су све путеве, да мирним споразумом и представкама отклоне од земље мучну кризу и тешко искушење, кад потиснута до на ивицу пропасти дође до жалосног уверења, да мирним и законитим путем не може лека и излаза да се нађе и онда стоји пред тешком алтернативом: или да се пасивно и скрштених руку даде шибати власничким бичем и водити у пропаст или да сиђе са законитог земљишта ради спаса отаџбине и устава. И кад је та група народних представника видела, да су и последњи покушаји за отклањање кризе остали без успеха и да би њен даљи опстанак у таквој скупштини већ значио и нехотично учешће у државном удару, онда је настао онај тренутак у политичком животу народном, где једна велика група правих народних представника својим излазом из скупштине мора да уложи последњи законити протест против насиља и гажења устава и где се објављује народу, да је земља дошла на ону мучну раскрсницу, где су сва уставна и законита средства на измаку и где пуца конац народног стрпљења, јер се колебају сами темељи и основе уставне зграде. Беше то један од оних тешких и ванредних случајева у државном животу, кад настаје оно загушљиво и мутно стање привидне тишине, које предсказује буру и потресе са свима недогледним последицама и опасностима.

И у таквоме тренутку законити владалац, који је будним оком пратио све и гледао мутне облаке, што су се гомилали на унутрашњем политичком обзорју Србије и разумео сву критичност и опасност створенога положаја, морао је да врши право државне нужде, да врши неодложну и свету дужност према земљи, према уставу и према себи, те да тренутно прекорачи један кратак размак времена, једну формалну уставну одредбу, да би спасао све есенцијалне и битне одредбе устава, да би једним махом пречистио замршен положај, коме не беше другога законитога излаза и на најбезопаснији начин избавио земљу из тешке кризе, која јој је неминовно претила. И тој својој дужности према отаџбини и народу Ти си, господару, одзвао се одсудно и потпуно, као што доликује врломе прејемнику славних традиција Обреновића. И народ Ти српски, преко нас, својих избраника, кличе за то из свег срца: Хвала ти!

Ваше Величанство! Жигошући по заслузи владавину, којој си ти, господару, учинио крај 1. априла, народно представништво налази још да виновници тога несрећнога стања не смеју остати некажњени. У том уверењу народно је представништво решено послужити се још у овоме сазиву правом, које му устав даје, да подигне оптужбу противу министара из минуле владавине и преда их на суђење неумитној правди. На тај начин ће се једном већ утврдити и у нашој отаџбини, да злочини против устава и државних интереса не могу остати некажњени.

Мили господару! Народно представништво осећа се прожмано српским поносом, што је чин Твој од 1. априла наишао на опште одобрење не само у Србији и код народа српског, већ и у иностранству, свуда, где има пријатеља Српства. Оно дели у пуној мери твоју радост, што су Твоје нотификације узвишеним владарима и поглаварима иностраних држава наишле свуда на пријатељску и ласкаву предусретљивост.

И у изјавама оних високих симпатија, које су Ти том приликом стигле са свих страна и за Тебе и за Србију, народ српски гледа најбољи доказ, да се у Европи праведно цени савесно вршење међународних дужности, које је Србија на се примила, и његино искрено старање, да остане вазда на висини својега културнога позива на европском истоку. Народно ће представништво бити вазда готово, да свим својим силама потпомогне Твоје старање, да се пријатељства, која су већ стечена Србији, одрже и развијају, као и да се нова задобију.

Ваше Величанство, господару! Народно

представништво изјављује Ти своју особиту захвалност за то, што си, васпостављајући устав и законе у Србији, одмах по пријему, краљевске власти позвао народ да слободним гласањем, у најкраћем уставном року, изабере народно представништво. Оно исто тако са задовољством констатује, да се влада, коју си 1. априла позвао, да Ти послужи вратити живот државни у свој уставни колосек, показала потпуно достојна часне мисије, коју си јој поверио. И уверени, да су одредбе уставне и законске за изборе народних посланика биле потпуно извршене, и да је народ у пуној слободи употребио своје најбитније и најсветије уставно право, ми смо са захвалношћу чули правичну оцену и потврду Вашега Величанства, да је народно представништво, изишло из избора 18. маја ове године, чисти израз слободне воље народне.

Ваше Величанство, мили господару! Народно представништво констатује са осећајима најдубље захвалности Твоје старање, да се што пре посвршавају уставни послови, који су услед напредних прилика, створених минулом владавином, морали трпети одлагања. И потврђујући да је твоја уставна заклетва, положена у најкраћем року, у којем је то према сили околности било могућно, народно представништво, свесно неодложних потреба опстанка државног, такође сматрати за своју дужност, да накнадно потврди продужење буџета истекле рачунске године од 1. маја, па на даље.

Народна ће скупштина исто тако поклонити сву своју пажњу трговинским уговорима између Србије и Аустро-Угарске и Србије и Немачке, имајући у виду, да њихов пресудни утицај на важне привредне и финансијске интересе наше отаџбине захтева њихово брзо решење.

Поред тога уверено, да је твојим великим делом од 1. априла постављена основа правилноме развијању наших државних послова, народно представништво се нада, да ће се од сада моћи предати мирно и поуздано раду на побољшању наших привредних прилика, у чијем правилноме уређењу оно гледа сигурну основу за материјално благостање наше отаџбине и јемство да се, као што ваља, уреди и снабде твоја и наша узданица, — српска војска.

Мили господару! Данас, када је криза, изазвана 9-ог августа, срећно решена и када је Србија повраћена у свој уставни колосек; данас, када је оборен режим, који је дрско покушао да у новој уставној ери оживи најнесрећније успомене из доба неискрене уставности засноване 1869. године. Народно представништво ће похитати, да се, одзивајући се највећом готовошћу твоме позиву, усрдно и заузимљиво ода својим уставним пословима.

Пуно најдубљег уверења; да је од 1-вог априла настало у Србији ново доба, доба законитости и слободе; доба реда и напретка; пуно поуздања, да ће под твојом владавином, мили господару, тако срећно одпочетом 1-вог априла, Србија и Српство кренути одлучно напред путем, који води остварењу народних идеала: Народно представништво, као веран тумач оних осећаја, који одушевљавају сав народ српски, подноси пред твој престо осећаје неограничене, народне љубави и оданости, кличући ти из дубине душе:

Да живи узданица српска!

Да живи краљ Србије Александар први; Обреновић пети!

У Београду 9. јуна 1893. год.

Нови Сад, на Видов-дан.

На челу данашњег листа доносимо позив дра Мише Михајловића потпредседника извршног одбора клуба српске народне радикалне странке, управљен на среске изасланике. Како има још прилично времена до сазива главног збора партијског, то упозорујемо све наше једномишљенике у оним срезовима и местима, где још нису изасланици изабрани, да то што пре учине. Ово је потребно с тога, да главни збор партијски буде што потпунији. Надамо се, да ће наши једномишљеници у интересу саме ствари похитати да ово учине и да изврше оно, што су до сад пропустили.

ДВЕ ТРИ О БОЗДИНОЈ ЗАКЛАДИ.

Будимпешта, пред Видов-дан.

Од неколико година овамо, писало се у нашим српским личтовима, а особито у „Застави“ више пута о племенитој закладі: Наума и Јелене Боздє. Писало се дакле о значају и цели те оставине. О том ја и нећу овде говорити, јер мислим да за то има позванијих од мене.

Но намера ми је то: да као занатлија и као члан ове општине која том оставином управља, обратим пажњу наших родољуба на једну врло скромну жељу наших неумрлих покојника.

Велики наш покојник Наум Бозда наредио је по тестаменту да његови питомци, сваке године на дан цара Константина и царице Јелене, учествују при парастосу, са воштаницом у руци.

Приређивање парастоса дужност је овдашње црквене општине. Но и општину као и његове питомце обезбедио је тестатор од свакога новчанога издатка, јер је засебно за сваки годишњи парастос тестирао по 100 фор., тако да је свака могућност дана и општини и његовим питомцима, да се тестаторовој жељи одазову. С тога држим, да се тој жељи покрај мало више добре воље могло свагда тестаторовој жељи и одговорити, но до ове године баш као да те добре воље није било.

Прва штипендија Боздина, издана је 1870. год. Следеће 3—4 године тачно и редовно издавано је 2—3 штипендије сваке године па ипак се мало о тој племенитој штипендији у нашем српском занатлиству знало; а код нашега народа изван Пеште скоро ни мало.

Међу тим на несрећу српскога занатлиства деси се немио случај да будимпештанска црквена општина, која том оставином рукује, западе у новчану неприлику. С тога одузме из Боздине масе 30000 фор. словом тридесет хиљада ф. да своју потребу подмири. Општина рече онда, да је то тако морало да буде, да себе од пропасти сачува. Узмимо да је то баш само тако, да је то био једини начин, како би се могла општина од пропасти сачувати, онда велимо да је и тај поступак родољубив био. Али кад је општина на родољубиву цел 15 Боздиних штипендија одузела, онда би рекли: Зашто није поделила половину из Боздине масе, — а половину из Текелијине. Или ваљада је управа сматрала оне српске синове, који су, у сретном положају да могу на Текелијину штипендију аспирирати, мање родољубиви од оних, који на Боздину аспирирају, те би они први подигли грају — због такога управиногa поступка.

Но како је да је. Ја као занатлија све узроке потање не разумем, али врло добро разумем, да је споменутих 30.000 фр. одузело на уштрб српскога занатлиства, које се и онако код нас држи за неко сироче народно, и ми, као такви, ни овом приликом, као ни до сада, не би о том општинском рачуну ништа говорили, да наши овдашњи позвани и меродавни нису од скора ударили у другу жицу, те нам дају „племените и родољубиве савете“ при свакој згодној прилици: „Браћо занатлије пазите, да нам ова наша знатна и богата општина не остане, што-но веле — пуста.“

И заиста, наша ова општина да није Боздине стипендије мал-те не би „пуста“ постала, јер наши стални овдашњи православни жељи и редовни чланови наше општине скоро су искључиво питомци Боздини. Међу њима има и таких, који врло угледна места у општини заузимају. Остали су иначе људи, који се привремено својим каквим послом и звањем овде баве, а и господа посланици, који на жалост баш као да не разбирају много о нашој општини, која их је за своје чланове изабрала. Част заслужују двојица тројица од господе, но има их неколико, који су од последњих избора за угарски сабор одмах уједно постали и чланови наше општине и ми не претерујемо кад кажемо, да сумњамо у то, да ли они у опште знају, у ком је крају вароши наша православна општина, о којој они као њени интелигентнији чланови треба да бригу воде. Ми морамо поново рећи: да као занатлије не знамо, да ли је то због таквога рђавога примера од стране наших интелигентнијих и позванијих чланова, или пак због онога горе наведеног рачуна од 30.000 фор.? И браћа занатлије и Боздини питомци као да још и данас нису своју дужност са свим схватили, јер и они су се већином само донде показивали, да им и црква и општина и све што је овде наше, на срцу лежи, а кад оно, ми видимо све јасније, да је то само чиста спекулација при аспирацијама на протекцију и препоруку гледе стипендије. Јер многи, чим се стипендије дочепаше, изгубише „црквену свест“, тако, да се и пре две године један Боздин питомац толико заборавио, да је узео девојку римокатоличкињу, на жалост, са дозволом управе. Саким и сличним поступцима било се дотле дошло, да се врло мало ко обзирао на наредбе тестаторове, а још се мање водило бриге и рачуна о парастосу тестаторовом — изузимајући оних 100 фор.

Докле се дотерало види се најбоље отуд, што је при приређивању парастоса једне године, један угледан наш Србин и тада председник наше општине, повикао у цркви: „Та шта је то наопако! Зар ни једнога питомца нема, да држи воштаницу?! Зовите „хордаре“ (варошке слуге) и т. д., а ја ћу онима већ дати стипендију! Нису они заслужили ни две народне ћурке, а камо ли стипендију од 2000 фор.!“ и т. д. Ми не знамо, у колико је оправдана та оштра критика од стране председника била, но то знамо, да је она здраво ишла у прилог ономе рачуну од 30.000 фор.

И тако услед онога свега горе наведенога, обрадовало нас је, кад смо ове године били у стању онако свечано и достојанствено парастос да обавимо и рекао бих, да су наша млађа браћа занатлије своју дужност боље схватили од своје старије браће. Они се сложише, те изиђоше скупа на гроб својих добротвора и положише заједнички венац. Почетак је дакле добар. А познато је, да почетак не иде увек онако како би се хтело и како би корисније било, него онако, како се може и како околности то допуштају.

И заиста, овако као ове године још до сада није обављен парастос Боздин. Тридесет српских породица у свечаном руву са воштаницама стојаше у највећој киши око гроба својих добротвора, докле парох опело не сврши, те онда скупа отпеваше „вечнаја памјат“, а за тим поделише ракију и погачу, спомињући своје заслужне и неумрле добротворе.

Један занатлија.

(Познавајући прилике Српства у Будимпешти, радујемо се, што се свест Српства и православља почиње будити тамо на мртвој стражи српској и држимо, да овогодишњи парастос Боздин неће остати само почетак. — Ур. „Заст.“)

Поглед по свету.

— У погледу напада бугарске „Свободе“ читамо у „Одјеку“ ово: У претпрошлом броју „Одјека“ саопштили смо нашим читаоцима, — да је бугарски министар Греков изјавио нашем заступнику у Софији да он осуђује онако дрско писање у „Свободи“ и да влада није солидарна са инспираторима око „Свободе“ у овој ствари. „Свобода“ се послужила у нападу своме на Србију и нашега узвишеног Владаоца, таквим изразима, — какви доликују само необразованом човеку а никако једноме јавноме органу и то органу полузваничном — владином. Само какав башчованџиски esprit могао је да инспирише онакав чланак. Ми га с презрењем одбијамо, — и нећемо ни речи да проговоримо о њему, јер презиремо људе, који су онако што могли да напишу. Но мило нам је, што можемо нашим читаоцима саопштити, да и образована Европа осуђује овај дивљачки начин писања; дакле да је на нашој страни. Како „Pester-Lojd-у“ телеграфишу из Софије, тај чланак „Свободе“ о Србији и нашем узвишеном владаоцу изазвао је опште негодовање код целог дипломатског кора, — и осуђује овако брутaлан начин писања. Аустро-Угарски пак преставник, Буријан, изјавио је и сам лично Грекову, буг. министру, своје негодовање и осуду. Греков је на то одговорио — да и он осуђује онако неуљудан тон писања и да влада није солидарна с органом својим у овој ствари. Други пак додају, да је сам Стамбулов инспирисао тај чланак.

Ми смо задовољни што је образована Европа на страни нашој. Бугарска штампа — респективе званична — доказује сваким даном све више, — да јој је уљудност најслабија страна. т. ј управо је и нема Она се тако исто дрско држала и према узвишеној особи руског императора, — коме бар Бугарска дугује своје ослобођење. А и династија Обреновића има својих заслуга за васкрснуће нове бугарске државе. Па ипак не тражи захвалност — али је у праву захтевати пристојност кад је реч о тако узвишеним особама, као што је наш Краљ, — од сваког па макар то била и бугарска штампа.

— У „Варшавском Дневнику“ читамо ове редове: Црногорска влада намерава закључити зајам у иностранству за јавне радове. Она је већ пре неколико година решила провести уску железничку пругу система Дековићевог по зетској равници што би било од велике важности за економски развитак Црне Горе Пројект овај ни до данас још није извршен, и то само с тога што је тешко било наћи извор прихода, који би могао гарантовати наплату интереса и отплату зајма од шест милијуна динара. Сад је црногорска влада решила да страним финансистама понуди државне шуме за осигурање зајма, и ако они пристану и приме овај залог, онда ће зајам бити закључен у Паризу. Осим тога кнез Никола намерава за кратко време да закључи у Бечу зајам од 1 милиона форината који би употребио на грађење друмова и на осушење улцињског блата. Овај последњи рад предузет је већ пре три године. Ради преговора о овом зајму послат је у Беч црногорски министар финансија Матановић.

— Читамо у „Одјеку“: „La Bulgarie“, лист који излази у Софији на француском језику и који важи као орган бугарских дворских кругова, труди се у свом броју од 10. (22.) јуна, да, како тако, извини и замаже простачку непристојност „Свободе“ у познатом скандалозном испаду противу Србије и њезинога краља.

Покушај овај колико је мучан и неблагодаран, толико је сам по себи и похвалан. Ми разумемо, да је бугарском дворском листу стало до тога да ублажи у јавности онај непријатни утисак, који је простачка бевочност „Свободина“ учинила. Али што не можемо допустити, то је, да „Bulgarie“ пере своју прљаву другу изношењем неистина на рачун српске штампе у опште и наше редакције на по се.

„Bulgarie“ износи као да је „Свободино“ скандалозно писање било изазвано сличним писањем српских листова о Бугарској и о бугарскоме владаоцу. И у ред таквих листова она, поред „Малих Новина“ и „Велике Србије“ убројава на прво ме месту „Одјек“. Са своје стране ми хитамо, да се оградимо од такве потворе и да свечано изјавимо, да никад и ни у којој прилици у ступцима „Одјековим“ нису штампане ни о Бугарској ни о бугарском владаоцу ствари, које би се ма у ком погледу могле упоређивати са прљавштинама „Свободиним“. Понаособ пак у последње време, држање и „Одјека“ и све српске штампе према суседној братској кнежевини, било је у свакој прилици и резервисано и коректно.

Књижевност.

Др. Љуб. Недић о лирици др. Лазе Костића.

Врло је могућно, да ће студија г. др. Недића изазвати велику опозицију, јер о лирици **Л. Костића** постоји овде мишљење, против кога су одсудно резултати, до којих је дошао г. Недић. Ми смо, истина, рекли, да ћемо о г. Недићевим студијама говорити опширно онда, кад оне изађу у књизи, што ће, надамо се, бити скоро. Али и поред тога, баш поводом Л. Костића, ми ћемо да напоменемо овде само двоје. Да је Лаза Костић велики лирски песник — то није измишљено у Београду, нити у опште овде. То мишљење пренето је из Војводине, и како они кругови, који су у нас научени да Нови Сад сматрају као српску Атину, имају слабост да без критике усвајају књижевне проналаске учињене у Новом Саду, и мишљење о лирици Л. Костића примљено је знању и одржава се још, премда ни изблиза с оном постојаношћу као пређе. Много је лакше признати да је неко велики песник, него прочитати сва његова дела па онда рећи какав је тај и тај песник. А Лаза Костић несразмерно је мало читан у нас. Студија г. Недићева, ма да је написана опширније од студије о Војиславу, требало би, да, поред тачних утисака што их лирске песме Л. Костића чине на читаоца, опширно изложи време и утицаје, који су од Л. Костића направили ово што је данас. Млађим читаоцима, а и старијим, који не познају довољно кретање друштва у Војводини у шесетим и седамдесетим годинама, заиста ће чудан изгледати суд о Л. Костићу као великом лиричару. Да не буду друштвене и политичке прилике учиниле да Л. Костић узлети на онако високо престоље на нашем Парнасу? Да, случајно, нису народоносни покрет и његова политика степенице, по којима је Л. Костић дошао до онако великог угледа песничког код наших Војвођана? Ово напомињем за то, што би онда, кад би се уз лирику Костићеву расправило и о ондашњима смеровима и потребама друштва у Војводини, о њиховим утицајима и о нужности ондашњег покрета да поезијом одушевљава народ — било врло лако, на основу тих разлога, изрећи суд о правој вредности Костићевих стихова.

* * *

„Л. Костић чувен је на далеко у роду српском.“ Тим цитатом, ако се неварам из „Наше повије лирике“ од Стев. Поповића, г. Недић је почео своје читање приметивши одмах, да се песме Л. Костића при свем том мало читају. Њих више хвале него што их читају, и то их хвале они, који их нису читали. За тим, помињући постанак њихов, вели, да су им најбољи коментар стихови из Проговора:

У по ноћи превесељке,
Са нетренке, теревенке.
Загрејан се дигох дома.

Оне доиста и изгледају, као да су испеване на мамурлук, тим више, што Л. Костић, певајући љубав и вино не одваја једно од другога — сади љубав, пије вино Тако и у песми Наискап:

На искап сам пити хтео
наздрављену пуну чашу
твоја уста пуну чашу
на искап сам испит' хтео.

Он слике позајмљује поглавито од кафанског језика. На пр. он у песми Ала руди... сравњује драгу с буретом. Ево целе песме:

Ала руди лице бујно
у те дивне младе моме
као да је вино рујно
у бурету стакленоме.

А ја бих га још надујн'о
у пољупцу наусноме,
к'о славина он би зујн'о
у бурету стакленоме.

У једној, опет, песми (Звоно) његова је драга златно, и то тешко; у другој му је драга неверица а он зелено дрво, по коме драга скакуће; у трећој за успе драгине каже да су душице; у четвртој је одлика, између осталих, једне Српкиње и та што „српски шкрипе зуби;“ у петој му драга прогута чашу итд. А како пева о драги, тако и о свему осталом. Кад на пр. хоће да да израза свом титанском пркосу, он напише песму Ај ропски свете, и у њој каже да је небо:

Угнута стопа господа Бога
Њоме да згњечам смртнога роба
До последњег дроба.

А о звездама да су:

Штрецави жуљеви на божијој стопи.

У песмама Костићевим главно су поређења и слике. У некима су те слике лепе, као у песми Стварање света, или Погребу, али су најчешће таква „каква ником другом живом не би на памет дошла“.

Његове су идеје „једна чуднија и настранија од друге, готово патолошке“. Извештачене су и песник хоће то навлаш. Он то чини с рачуном, јер „зна с ким има посла, и зна да је лаковерна српска публика готова да његову пустоћу и одуларе-ност узме као изливе његове генијалне песничке природе“. Он као да мисли да је свет упрео очи у њега, очекујући од њега увек нешто ново и необично, и за то му је, што је идеја чуднија и настранија, тим боље. Њему то пролази и за то он пушта маха својим каприсима и пита:

Шта ме сеца —
Са месеца?

Или цинизмом маторог момка*) жали што му је у књизи познаника слика његове старе дике само до појаса.

* * *

О баладама Костићевим г. Недић не говори боље него о чисто лирским песмама. Наводи за пример баладу Стари Циго у којој је прастари мотив: свирач у очајању разбија свој инструменат па и сам пресвисне. Обрада је таква, да би уропастила и мотив много бољи и новији. Сликови са: сићуре, чутуре, кубуре, упропастиле би га свега — ћутуре. Као најбољу баладу Л. Костића г. Недић наводи Минадира, само вели, да би она била још много боља да јој није онога рефрена „Од Индуса па до Нила“, за који вели да је баналан. У балади Самсон и Далила нема никакве идеје. Епизода о договору филитимњанских вођа подсећа, врло подозриво, на веће дахија у народној песми. За материн савет Самсону да не љуби „филишћанске тол'ке љубе“ излази, да је противан патријархалним односима између мајке и сина, и примећава, да Јевросима мајка не би никад водила такве разговоре са својим сином. Излишна је епизода и прича Самсонова како се заљубио у Далилу, јер његовој љубави није потребно тумачење.

* * *

Прелазећи на форму Костићевих лирских песама, г. Недић нема о њој да каже ни довољно доброг и мисли, да би форма у Лазиних песама била далеко боља, да песник није и у њој онако пуст, као и у својим идејама, и да не мисли, да се њему све може. Лаза Костић никад не пази на то, да размер стихова колико толико одговара предмету, за то му се и дешава, да му балада, као што је Прељубница личи на травестију:

Што ће, Миле, леле мене,
Шта ће, попо, две ти жене?

Осим тога Лаза Костић има необјашњиву љубав за каламбурима, које је унео и у своју лирску поезију. Између многих, г. Недић наводи онај из песме Спомен Јовану Андрејевићу:

Ал' ком се душа са болом коље,
Јадан је томе кољиво лек.

За пример каквих сликова има у Костићевој лирици, г. Недић навео је:

Из обилних што се власи
Од потреса тајне страс'и
У расплетни бујних млази'
Засталаси....

Да је језик у песмама Лазиним мутан и нејасан, то је ствар, коју није нужно доказивати никоме, ко је његове песме читао. У њима има места тако неразумљивих, да се увек морамо питати: да ли су његове песме доиста испеване српским или су испеване хрватским или другим којим немуштим језиком. (За пример наводи стихове: „Већ из грудног испотоја — Из увојна косотреса — Из осмејка бог-ног теза...“) Лаза Костић пева овако поглавито за то, да читаоци помисле, да је и њему недовољан српски језик као и Сими Милутиновићу и да он своје поетске идеје не може да сложи у речи, које му даје наш језик. Али је Сарајлија прави песник, а „Лаза Костић је, (поред свега свога особењаштва) обичан човек, и његов говор просто ачење или кокетно бенављење“ На крају читања г. Недић је рекао:

„Српска публика је размазила Лазу Костића, и он је постао оно, што постају размажена чеда — пуст. Пуст у свему; пуст у својим сликама и поређењима; пуст у својој спољној форми; пуст у језику — Лаза Костић је стекао, при свему томе, велико име у српској књижевности, и оно ће се у њој још дуго помињати. Нека му славе; ми му на њој не ћемо позавидети, ми, обични смртни.“

На више места, обично при цитирању појединих стихова и коментарисању мотива, пажљиво слушање претварало се у смех, а кад је читање завршено, сви су честитали г. Недићу на његовим радовима, а г. др. Весић, као члан друштвене управе, благодарио је г. Недићу што је „књижевно уметничку заједницу“ изабрао за круг, у коме ће читати своје радове

У краткој дискусији после свршеног читања о Лази Костићу, г. Драгутин Илић цитирао је целу Лазину песму Лотовој ружи, као једну од најбољих Лазиних лирских песама, и казао да су они стихови:

За тобом гинем, за тобом тужим,
Крвљу те пишем, пољупци сишем

испали тако због штампарске погрешке, јер место сишем треба да стоји сушим, на што је г. Недић говорио о неправилностима таквога стиха. Г. Стева Сремац напоменуо је, да се и он слаже с г. Недићевом оценом Лазине лирике, премда је она по негде сувише оштра, али да за то ипак Лазине драме остају велика дела у нашој књижевности. Г. Војислав Илић говорио је подуже, како је најбоља Лазина драма Пера Сегединац — памфлет против ондашњих вођа српских, а на примедбу да је Максим Црнојевић најбоља наша трагедија, г. Недић је одговорио, да се он нигде није ни додиривао Лазиног драмског песништва, а о Максиму Црнојевићу, специјално као о трагедији, он мисли, да јој оскудева права трагична кривична кривица, и одобрава Комарчићево тврђење, да је та трагедија испод народне песме истог имена. „В.“

* Поменувши реч „матор момак“ г. Недић је ваљда, мислио на ону слику Лазину, коју је донео један новосадски календар с примедбом: Ево нашег Лазе! Погледајте како се спремио, као да полази у Млетке по ђевојку.

Вести из места и са стране.

Патријарх Бранковић и угарска влада. Саборски одбор држао је 11. о. м. своје редовне седнице. Између осталог што дознајемо о раду саборског одбора, интерпелисао је Јосиф Јагић патријарха у погледу његовог становишта према црквеној полици угарске владе. На ову интерпелацију одговорио је патријарх Бранковић, да је он покрај свега тога, што има поверења у данашњој влади угарској, са целим епископатом дао израза свом положају и мишљењу о црквеној политици владиној. Он је то учинио адресом, управљеном на владу и круну. А као што нам јављају, закључено је, да и саборски одбор у истом смислу поступи у овом питању. — Ми држимо, да је крајње време било, да се и наш епископат јави са својим мишљењем у овом важном питању, које се непосредно тиче наше православне цркве. Али се уједно надамо, да ово неће бити све, што епископат треба да учини у овој ствари.

Је ли ово истина? Пишу нам из Новог Сада: „Ових дана поверио је закупник беочинске каје Шпицер свом слузи 963 фор., да их донесе у Нови Сад и преда овдашњем дрвару Шварцу. Кад се слуга вратио натраг, не донесе собом никакве потврде, да је новац предао тамо куд треба. Ово изненади господара и он стаде распитивати, шта је с новцем. На највеће чудо рече му слуга, да је новац изгубио. Шпицер одмах пријави ствар новосадској полицији и ова затвори слугу. Држаше га тако 2—3 дана у затвору, али не дознадоше ништа о новцу. С тога га новосадска полиција преда петроварадинској уз пропратницу, у којој се вели, да у ухапшеника није новац. Но петроварадинска полиција као да не беше истог мишљења с новосадским, те које милом које силом (?!) доведе слугу у теснац тако, да овај најпосле сам призпаде, да је хтео новац да задржи за се и извади сав новац осим 3 фор. и преда га петроварадинској полицији. Чудновато је у истини, да полиција држи у затвору неког, који код себе има покрадени новац, за којим се баш трага. И овај случај је јасан доказ, како наша варош плаћа криминалну „виспреност“ своје полиције. — Један порезник.“

Нов добротвор. Читамо у „Веснику“: „Честита српска старина, г. Светозар Јованогић из суседног нам Новога Села, желећи још за живота учинити богоугодно, а нарочито родољубиво дело завештао је недавно све своје доста знатно покретно и непокретно имање српској правосл. црквеној општини у Новоме Селу. За ово родољубиво дело издала је пречасна комзисторија вршачка честитој старини и родољубивој души српској, г. Светозару Јовановићу, врло ласкаву захвалницу. Бог га живео, и другима га примером учинио!“

Како се брани своје. У словенској Горици догодио се ово дана овај случај: Професор талијанскога језика на женској препарандији, задао је кандидаткињама Словенкињама да израде неку тему у талијанском језику и то приликом испита зрелости. Но, догодило се чега још никад није било. Кандидаткиње њих девет не само да нису хтеле примити задаћу него се све, у присутности испитне комисије, изиђоше из собе на поље уз изјаву, да оне не могу и неће да израђују тему у талијанском језику — а комисија је закључила да кандидаткињама даде другу тему. Благо народу, где су женскиње тако свесне и таке жарко љубе свој народ и мили језик народни.

Прогонство румунских патриота. „Tribuna“ донела је у свом броју од 9. (21.) о. м. ову белешку: „Како дознајемо понудили су своје услуге осморица најваљанијих словачких одветника, који су уједно и вође Словака, да ће пред судом бранити румунске родољубе који су оптужени због меморандума. Та господа јесу: Павле Мудроњ, Матеј Дула, др. Јован Вановић, др. Милош Стефановић, др. Јосиф Дерер, др. Јарослав Миних, Стеван Фајнор и др. Самуило Дакснер. И неколико Срба адвоката примиће обрану“.

Ужасни вихор беснио је ноћу 10. (22.) о. м. у великој војводини Луксембургу. Уништио је све усеве а из ваздуха је падало камење, које је много људи озледило. Штета износи више милијуна.

Бегунци из немачке војске. У немачкој војсци врло рђаво поступају са простим војником, те услед тога много војника одбегне. Тако су ово дана одбегли из Елзаса један потчасник један фрајт и четири проста војника, па су у униформи и под оружјем дошли у Дижон у Француску, где су замолили да их уврсте у француску легију за странце. Та им је жеља извршена.

Војни трошкови. Пре 25 год. износио је трошак наше монархије на војску 65.6 мил. фор. а до 1894 год. порастиће та свота на 107.3 мил. фор. За последњих 25 година потрошено је на војску свега 2.932 мил. фор. а од тих отпада на редовне издатке 2.353 мил. а на изванредне 272.6, на окупацију 246 мил. а на изванредне кредита за сваки случај 59.7 мил. фор. Према томе потрошене су на војску за 25 година пуне три милијарде форинти.

Како се може излечити? У Ђерђамошу се догодио овај случај: Један богати Шваба имао је два болесна коња, па је позвао марвеног лечника, да му их излечи. Но овај изјави, да се коњи не могу никако излечити. То Шваби не буде по вољи, и није могао ни помислити, да неће моћи своје коње излечити. С тога се обрати једном Циганину у Биледу, да му овај излечи коње. Циганин дође, па заповеди да сваком коњу у гриву вежу по једну десетицу, а за тим, да их пусте по дворишту, да се шећу, али тако, да их нико не погледа ноћу. Наравски, да је у јутру нестало Циганина заједно с десетицама. Преварени Шваба дође к себи и тада рече; „Но овај нас је све троје коренито излечио!“

20. Марта 1815. г. у Тиљеријама. Под насловом „Једна страница из историје“ Анри Усе написао је, у „Revue de Famille, la vie Contemporaine“, чланак, у коме на основу још нештампаних докумената, описује долазак Наполеона I. у Тиљерије после бегства његовог с острва Елбе (20. Марта 1815. г.) „Лични карактер старог царског дворца, — говори Усе, — моментано се опет повратио Тиљеријама. Народ, који се тамо сакупио, видео је, после два сахата, како к главним вратима долазе на колима министри, дворски чиновници у народним мундирима и ливрејама из доба империје. Дворске даме, жене виших чиновника јавиле се у свом народном оделу украшеном љубичицама... Наступише сусрети, узајамна поздрављања. Надајући се као деца, даме су хитале кроз маршалску салу, кроз галерију Дијане, престону салу, у све свечане собе, где је некада одржавала победу њихова лепота. У престоној сали, на ћилимима налази се само крин; оне га замењују царском пчелом. Не гледајући на своје народне тоалете, оне су брзо почеле рад, и за не пуно по сахата, на свима ћилимима био је извезен царски грб. Постепено, и у Тиљерије дођоше више државне личности и маса официра главног штаба, а исто тако и краљица Хортензија и Јулија. Пређашњи стражар заузео је своје место, на вратима собе. Изгледало је, као да се царевина пробудила после тешког годишњег сна. Тако су пролазили сатови — ноћ и магла спуштала се над Паризом. Свакога минута очекивали су цара: нестрпљење је почело већ прелазити у страх. Најпосле, око девет сахати, чуо се далеки топот коњских копита по кеју, и приближавали су се гласови, као кад талас расте и шири се све више и више. Ка малим вратима као ветар јурила су поштанска кола, окружена хиљадом коњаника, из свих војска и свију чинова. Они су тресли сабљама и викали: „Vive l' empereur!“, што је врло личило на рику лава. Официри, постројени у фронт, генерали на перону с голим шпадама хитали су на сусрет своме императору. Њих је било врло много и ентузијазам био је тако велики, да су се коњаници стеснили и поштари су се морали повући к павиљону de Fleur, који је био удаљен за десет метара. И најпосле отварају се вратаоца на карети, Наполеон устаје, излази из карете; и они, који су му најближи на рукама га носе у вестибил... Страшно гурање... „За Бога! — викао је Каленкур Лафает, — пустите га нек прође!“ Генерал је лавовском силом заустављао прилив лаве и непрестано говорио цару: „Ваше Величанство, свршите једном с тим!“ Но цар као да ништа није видео ни слушао. Он је дозволио, да га носе: испружио напред руке, затворио очи, на устима му осмејак, као да се налази у сонамбулизму... Најпосле, приближивши се к вратима императорског одељења, Наполеона су увели у његов кабинет и затворили врата пред гунгулом. Мало по мало и наста тишина, престаде сва страшна ларма. Привезавши коње, коњаници се завили у шињеле и легли на голу земљу: Тиљериски дворац личио је на бивуак у побеђеној вароши“. „В.“

Велика несрећа. У саборној цркву у Борисогедсту (гуверниија Јарослав) догодила се за време службе ужасна несрећа. На горњем спрату почеше викати „патра“. Звонар стаде звонити, а народ у смртном страху јурне на врата, али не могаде на поље, јер врата беху закључава. Кад су пожарници приспели и врата провалили нађоше 136 особа задављених међу њима 126 женскиња, 20 особа тешко рањених, а многи су остали мртви што су кроз прозор скакали. Узбуну су проузруковали лопови.

Грозан процес. У Враци под гором Балканом у горњој Бугарској расправља се гласовити процес, који се нимало не разликује од оног у Тиса-Еслару (у нашој домовини), Крфу (у грчкој краљевини) и Берлину (престоници Немачке). Ствар је у овоме: Пре две године и то: 17. јуна 1891. нестало је из родитељске куће осмогодишње девојчице Мице Георгијеве, те нико није о њој ништа знао казати, 22. августа исте године нађу девојчицу мртву далеко од Враце у планини, пошаљу ради тога три лечника, те они једногласно искажу, да је девојчица однесена мртва у планину, да су на њу већ као мртву навучене хаљинице, да је у великим мукама душу испустила, јер да јој је крв на рани изишла, која је шилом убодена, и да је пре него што је уморена била свезана на рукама и ногама. Народ криви неке тамошње Израиљане (Чивуте) те каже, да су они крв девојчице употребљавали за неке своје верске обреде. На основу исказа неких сведока, суд је повео истрагу, те се баш сад води расправа, која тамошње Хришћане јако занима.

Татарске новине. Под именом „Терџиман“ (превођач) излазе у Симферопољу на Криму татарске новине, које су недавно прославиле десетогодишњицу свога постанка. Уредник и издавалац „Терџимана“, Мурза—Исмаил—Ага—Гаспрински, беше у почетку свога подузећа једини радник око листа, не само као уредник него и као — слагач. Претплатника је имао тек коју десетину. Осим материјалних и техничких тешкоћа имао је кукавац да се бори са невољом, за које друге новине не знају. Језик руских Татара дели се на врло многа наречја, тако, да једни друге једва разумеју, те је Гаспрински морао један књижевни, за све Татаре по најразумљивији језик створити. Данас броји „Терџиман“ више хиљада претплатника, међу којима чак и турскога цара и бухарског емира.

Разбојништво у Италији. Недавно на путу из Ђенове у Понтедећимо, напали су петорица разбојника на коњску жељезницу, по кочијаш и кондуктер енергично их сузбише. Мало доцније извршен је напад и на једна друга кола, но прискочише карабињери (жандарми) те су тројицу од разбојника похватали, а двојица умакоше у помрчину.

Вашар за чељад. У Мецу постоји још стари обичај, који се повлачи чак из средњег века: да се други дан Божића држи вашар за млађе. Слуге и служавке, који траже службу, искупе се на вашаришту. Газде долазе, бирају и погађају се. На последњем вашару било је њих 500 који су службу тражили, и готово сви су је и нашли.

Највише брдо. До сад се држало, да је Монт-Еверест у Хималаји највише брдо, јер је високо 29.000 стопа над морском површином; али сад је капетан Лавсон из Лондона открио једно ново још више брдо на острву Папуа, и ово је високо 32.763 стопе. Лавзон га је крстио „Монт Херкулес“.

Елементарни случај. Ноћу између 10. и 11. т. мес. по целом Заплању среза нишког, падала је јака киша са грмљавином и пуцњавом громова тако, да је у тору Јована Стојановића из Миљковца од грома погинуло преко 30 оваца. Чобанину који је далеко од истих за 15 метра лежао, није било ништа од оног потреса.

Продаја имања. Барон Шимон Ронаји продао је своје добро у Тиса-Хиђошу, које износи 3500 ланаца у једном комаду, бочарском спахији барону Ивану Бајићу за 725.000 фор.

Добар кућевни лек. Од једнаке количине масла (путера) и жуманцета направи се маст. Ова се намаже на крпицу, и кад се ко испече или опари треба само дотично место да обложи тиме, па ће га бол одмах попустити. Ово облагање треба чешће понављати.

Новије вести.

— У Кечкемету држала је такозвана Етвешева фракција мађарске крајње левице општи збор својих присталица. Као што јављају будимпештански листови, збор је био слабо посећен и прилично је ладно текао. Ова се хладноћа тумачи с тога, што сам вођа те фракције, Етвеш није по свом обећању присуствовао збору.

— Ових дана потписан је трговачки уговор између Русије и Француске. Руска штампа је задовољна овим уговором и нада се добру од њега.

— У Немачкој су мање више завршени накнадни избори за државни сабор. Социјалне демократе су и овом приликом релативно најбоље прошли. У Франкфурту, Елберфелду и Солингену изабрани су огромном већином социјално-демократски кандидати. А у неким већим варошима остадоше тек у незнатној мањини.

— Из Париза јављају, да се познати јунак из панамске афере Корнелије Херц находи на самртном часу.

— Из Берлина јављају, да ће наскоро врло лако наступити царински рат између Русије и Немачке.

Извештај

о оним дбровољним прилозима, који су се до сада позиву управљеним на правосл. црквн. општине и поједине родољубе одазвали, ради оправке погореле св. цркве и школе у Печки, и то:

По 10 фор.: Мохолска правосл. црквн. општина, Кетфељска црквн. општина (заузимањем г. учитеља Љуб. Вијатовића).

Варјашка општина (заузимањем Јов. З. Стојановића), прилагали су: По 5 фор.: г. Јов. Форовић, велепоседник. — По 3 фор: Јов. З Стојановић, трговац. — По 2 фор.: г.г. Коста Јовановић, трговац; Јован Жупунски, економ. — По 1 фор.: Преч. г. Захарије Стојановић, парох; преч. г. Александар Грујић, парох; г.г. Ђура Гердановић, бележник; Илија Василијевић, Лука Лепојев, Живко Цоцин, Арса Арсин, Влада Батански, Аксентије Арсин, Паја Бељин, Ђурка Бељин, Арса Лукић, Пера Тодоровић, Ђура Цоцин. — По 50 новч.: г.г. Миша Пејић, Живко Адамовић, Равосије Росић, Јован Росић, Бранко Андрић, Јов. Ђурков, Љуб. Ђурков, Милош Жупунски, Васа Невренчанов, Урош Јовановић, Таца Јосић, Младен Ђиријан, Рада Лепојев, Маринко Пејић, Сава Арсин, Миша Лукић, Милош Никола, Ленка удова Арсин, Милутин Степанов, Живко Илијин, Сока удов. Жупанска. — По 40 новч.: г,г. Милош Милованов, Живко Жупунски, Маринко Цоцин, Аркадија Лукић, Арса Марин, Милић Павлишан, Коста Вујковић, Радован Бељин, Мита Росић, Арса Цоцин. — По 30 новч.: Милош Аћимов, Хорват Мартон, Васа Марић, Танацко Бељин, Аксентије Ердељан, Јоца Милутиновић. — Арса Павлишан 25 новч. — По 20 новч.: г.г. Марко Спасојев, Влајко Адамов, Живко Милованов, Влада Тодоровић, Ђурка Марин, Јоца Јосић, Арса Пејић, Аурели Ноћ, Мирко Крадигаћа, Среда Лепојев, Младен Лепојев, Сава Росић, Брата Жупунски, Средоје Радић. — Цветко Лазић 15 новч. Свега 47 фор, 10 новч.

Куман срп. правосл. црквена општини 10 фор.
Сивац срп. правосл. црквена општина 10 фор.
Сента срп. правосл. црквена општина 6 фор.
Врачевгај срп. правосл. црквена општина 5 фр.
Силбаш срп. правосл. црквена општина 2 фр.
Њег. Светост Ђорђе Бранковић патријарх 20 фр.
Крстур срп. правосл. црквена општини 10 фр.
Паланка Стара срп. прав. црквн. општиина 20 фр
Чуруг срп. правосл. црквена општина 5 фр.
Ђала срп. правосл. црквн. општина 8 фр. 30 н.

М. Чанад (заузимањем г. Николе Јовановића) прилагали су: По 1 фр.: г.г. Светозар Поповић, срп. парох; Дионисије Луџаји, ром парох: др. Самуило Мондшајн, Арса Гедошев, Мирко Недучић, Живан Недучић, Радоја Гедошев, Аћа Секулић, Неца Гедошев, Младен Јешић, Јоца Поповић, Васа Ромак, Трајан Марјануц, Ђура Луџаји, Никола П. Јовановић. — Г. Адам Тот, подбележник 40 новч. — По 50 новч.: г.г. Ђерфи Деже, Ст. Милош Гедошев, Шандор Којић, Ст. Младен Јешић, Југ Поповић, Аркадија Остојић, Мирко Јешић, Аћа Буњевац, Гавра Којић, Среда Недучић, Гаврил Мађар, Целестин Корхец учитељ у Агатфалва, Благоје Недучић, Урош Остојић, Јоца Луџаји, Стева Попов, Стеја Луџаји, Душан Луџаји, Никола Журжуц, Мирко Дехељан, Жива Црвенков, Симеон Оваш, Јонас Полицер, Дина Марјануц, Стева Вадасан. — Стева Унгуран 40 новч. — По 30 новч.: г.г. Арса Недудичић, Сава Луџаји, Глигор Марјануц, Радоја Попов, Лазар Унгурјен, Петар Луџаји. — По 20 новч.: г.г. Васа Журжуц, Манојла Мађар, Деспот Алвацић, Радоја Дехељан, Петар Остојић, Дина Поповић, Младен Поповић, Јеросим Суч, мл. Јоца Гедошев, Стева Панђа, Глигор Хиђеман, мл. Милош Гедошев, Дина Воргучић, Урош Марјануц, Мих. Кадар мл. учитељ, Баруц Полицер. — По 10 новч.: г.г. Ђорђе Буњевац, Шига Дајч, Момир Секулић, Васил Марјануц, Мориц Гузман. — У срп. цркви на Спасов-дан скупљено 1 фор. 70 новч. — Свега 35 фор. 50 новч.

Бач-Петровосело српска православна црквена општина 3 фор.

Панчево срп. правсл. црквена општина 10 фор.

Манастир Шишатовац (заузимањем преч. г. игумана Амфилохије пл. Еремића) прилагали су: По 5 фор.: Управа манастира Шишатовца, преч. г. Амфилохије пл. Еремић. — По 1 фор.: г.г. Теофан Узелац, јером. и намесн., Гедеон Томашевић, Калоним Мађаревић. — Из Митровице. По 1 фр.: Борнхард Милер, трговац, Јов. Секулић, Никола Поповић, Маша Панајотовић, трговац, Ладислав Јанковић из Чалме, Лазар С. Георгијевић из Митровице, Петар Стејић, Мита Кацан, Ђорђе Петровић, Јов. С. Мијић, др. Никола Вучетић, Ђока Панајотовић, Јов. Вук. — Свега 26 фор.

Орловат, српска правосл. црквн. општина 5 фор.
Мошорин, срп. правосл. црквн. општина 5 фор.
Ст. Петар срп. правосл. црквн. општина 12 фор.

Мађ. Печка од приређене забаве палих прилога за погорелце поклонили свега 50 фор.

Феплак срп. правосл. црквн. општина (заузимањем преч. г. Глигорија Ђорђевића пароха) послала је свега 32 фор.

Мартонош срп. правосл. црквн. општина 5 фор.
Меленце срп. правосл. црквене општина 10 фор.
Будим-Пешта срп. правосл. црквн. општина 10 ф.
Добраца срп. правосл. црквн. општина 5 фор.
Печка, Јапко Бодрожан 5 фор.
Фелдварац срп. правол. црквн. општина 5 фор.

Печканска православна црквн. општина (заузимањем преч. г. Јов. Евуцана, пароха романског од разних романских општина, за погореле становнике скупљене знатне своте у износу 100 фор.

Делиблато срп. правосл. црквн. општина 5 фор. До сада укупна свота 496 фор. 90 новч.

Пријемом ових добровољних племенитих прилога, изричемо у име целе ове српске правосл. црквене општине најусрднију благодрност, како родољубима српским, исто тако и једноверној браћи Романима и хуманитарним, мађарске народности, дародавцима, који су узвишеном пojму љубави ближњему следећи овој пострадалној црквеној општини у помоћ притекли, ишчекивајући добровољних милосрдних прилога са оних страна, од којих још до сада никакова одзива не добисмо, а нарочито од оних поштованих имућнијих суграђана и јачих и имућних црквених општина наших, на које смо се непосредно обратили молбеним позивом, да нам помоћ не одрекну, пошто црквена општина ова са садањом новчаном готовином није у стању ни најскромнијим захтевима у смотрењу обновљења црквеног и школског здања одговорити, пошто се по државним наредбама, нарочито школа, има од солидног материјала зидати, а и иначе досадање школско здање само је за 20 ученика простора имало, а број деце је међувремено до близу 40 нарастао, па ако се још у течају ове године нова школа не подигне, наступиће та евентуалност, да ће се садања вероисповедна школа са државном или комуналном саменути, па онда је и постојећа српска заклада на издржавање школе за сва времена за нас Србе изгубљена. С тога у овоме судбоносноме стању опетовано апелујемо на све оне црквене општине и родољубе, да нам што скорије дарежљиву рукопомоћ пруже по оној изреци: „Bis dat qui citedat, nihil dat, qui numere tardat“ — овим смо наше удо стање роду своме за то искрено предочили, да нас неоправдана осуда непостизава.

Умољавају се српски листови да овај извештај у своје листове уврстити изволе.

У Печки, 29. маја (14.) јуна) 1893.

Јов. Петровић,
ответник као црквн. школ. председник.

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА
ВАЖИ ОД 1. МАЈА 1892. ГОД.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ		Мушевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.25	2.35	7.35	9.50	—
175	Суботица	„	5.46	6.26	1.46	5.20	—
	Шандор	„		—	—	—	—
	Верушић	„		—	—	—	—
193	Чантавир	„		—	2.11	6.12	—
	Зобнатица	„		—	—	—	—
207	Топола	„		6.50	2.34	6.44	—
	К. Хеђеш	„		—	—	—	—
223	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.16	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.42	—
248	Стари Кер	„		7.46	3.34	8.09	—
	К. Алпар	„		—	—	—	—
260	Кисач	„		8.00	3.51	8.32	—
276	Нови Сад	„	7.34	8.23	4.19	9.15	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.28	—
281	Петроварадин	„		8.28	4.32	9.32	—
286	Карловци	„		8.39	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		8.56	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.07	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.17	5.38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.01	11.28	—
347	Земун	„	8.50	9.47	6.21	11.56	—
359	Београд	„	9.00	10.05	7.15	12.30	—

(Од Топола до Београда: сваког уторника и петка)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ		Мушевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.22	8.00	2.35	—
12	Земун	„	3.12	6.02	9.00	3.08	—
27	Батајница	„		—	9.19	3.40	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	3.55	—
41	Стара Пазуа	„		6.33	9.48	4.12	—
49	Инђија	„		6.46	10.01	4.43	—
60	Бешка	„		6.57	10.19	5.08	—
64	Чортановци	„		—	10.27	5.18	—
73	Карловци	„		7.14	10.46	5.42	—
78	Петроварадин	„		—	10.56	5.55	—
81	Петроварадин гр.	„		7.25	11.02	6.03	—
83	Нови Сад	„	4.39	7.37	11.16	6.38	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.19	—
	К. Алпар	„		—	—	—	—
112	Стари Кер	„		8.08	11.55	7.45	—
125	Врбас-Кула	„		8.23	12.18	8.17	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.35	12.36	8.40	—
	К. Хеђеш	„		—	—	—	—
152	Топола	„		8.52	1.02	9.15	—
	Зобнатица	„		—	—	—	—
166	Чантавир	„		—	1.21	9.42	—
	Верушић	„		—	—	—	—
	Шандор	„		—	—	—	—
185	Суботица	стиже	6.34	9.41	2.25	11.00	—
359	Будимпешта	стиже	9.40	1.10	7.25	6.55	—

(Од Београда до Топола: сваке среде и суботе)

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од 6 сати у вече до 5 сат 59 минута ујутру.

✝

Са претужним срцем јављамо свима сродницима и пријатељима тужну вест, да нам се наша нигда незаборављена добра супруга, односно мати, сестра, снаја и шогорица

СОФИЈА СТОЈКОВИЋ
рођ. Марковић

12. јунија у 1 сат ујутру услед напрасне смрти после 21-годишњег сретног брака у 41-вој години живота свог у вечност преселила.

Тело миле нам покојнице опојано је у св. Ђурђевској цркви 13. јуна после подне у 5 сахати а по том на успенском гробљу матери земљи предано.

У Сомбору, 12. јуна 1893.

Вечна јој успомена!

Захарија Г. Стојковић супруг; Ника, Јелка, Јоца, Ненад, Миленко, Недељко, Обрад, Катица деца; Мита Марковић, Шандор Марковић браћа; Лука Арадски шогор; Марија Марковић снаја и сва остала родбина.

✝

Са неизмерном тугом и болом у души јављамо свима сродницима, пријатељима и знанцима да нам се наша нигда незаборављена кћи, супруга, сестра и мати

МАРИЈА МИШИЋ

дана 3. јуна 1893. год. после дугог и тешког боловања у својој 55. год. преселила у вечност.

Тело миле нам покојнице опојано је дне 5. јуна т. г. и положено на општем гробљу.

Овом приликом до дна душе ожалошћени и уцвељени топло се захваљујемо свима, који нам указаше своје саучешће, доброту и љубав према милој нам покојници, а тиме свима нама у неколико неизмерну тугу и жалост олакшаше и ублажише.

Нарочито се захваљујемо пречасној господи свештеницима г.г. Јовану Тркуљи, мирковачком, Урошу Ђурићу, винковачком, Лазару Мишићу мариначком и Трифуну Бугарском лазанском, поштованој господи учитељима Н. Хорвату пачетинском, Шпановићу боботском, А. Поштићу винковачком. Нека је хвала њезиним и нашим пријатељима, који јој њезине земне остатке до вечне куће однесоше, свом грађанству без разлике вере и сталежа, како из места тако и са стране, који ју у знак неизмерне љубави, поштовања и последњег опроштаја до вечне куће одпратише.

Нека је хвала врлоштованој гђи Милеви Тркуљи, која јој и видљивим знаком, положивши венац на самртнички одар исказа своје дубоко поштовање. Овим нека је још једном свима изречено јавно од наше стране топла захвала и признање.

У Винковци, 10. јуна 1893.

Катарина Бугарски, мати; Јован Бугарски брат; Танасија Мишић, супруг; Ђорђе и Михајло Мишић синови; Катарина Богдановић рођ. Мишић кћи.

РЕД ВОЖЊЕ ПУТНИЧКИХ ПАРОБРОДА
почевши од I. маја п. р. до даље наредбе.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: сваки дан у 6¼ сахата по подне.

Из Новог Сада у потијске станице: недељом, уторником, четвртком, суботом у 6¼ сахата по подне.

Из Новог Сада у Земун, Београд, Оршава: сваки дан у 6¼ сахата по подне.

Из Новог Сада Оршава, Галац недељом, средом, петком у 6¼ сах. по подне.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС. 2—3

Овим се расписује дражба на мањак (minuendo) за зидање парохијског дома у Чортановци (Срем).

Поједине радње по зготовљеном нацрту и трошковнику износе:

1. Земљорадња	98 ф. 51 н.
2. Зидарска радња са материјалом	2930 ф. 46 н.
3. Тесарска радња са материјалом	878 ф. 71 н.
4. Столарска, браварска и др. . .	790 ф. 57 н.
5. Лимарска радња	58 ф. 08 н.
Укупно	4756 ф. 33 н.

Дражба ће се одржавати 4. (16) јула у 11 сати пре подне.

Сваки дражбоватељ има 10% вадиума положити.

Нацрт, и трошковник могу се код потписатог председника видити.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

Срп. православна црквена општина.

У Чортановци 9. (21) јуна 1893.

Перовођа: **Јован Гајић.** Председник: **Драгутин Красојевић.**

ШПЕЦЕРАЈСКА И МЕШОВИТА РАДЊА
ВЕЛИМИРА РАДАКА
У МИТРОВИЦИ

потребује једног шегрта који може одма у радњу ступити. 3—3

ЗЕМЉА НА ПРОДАЈУ
у Србији у Посавини

по сата од Саве пешке, од вароши Обреновац три четврти сата пешке, у општини стублинској на главном друму ваљевско-ужичком, састојеће се из 12½ хектара земље прве класе са кућом и другим зградама и воћњаком, разним калемима, продаје се из слободне руке. Земља није орана већ 20 година и тек је ове године половица узорана за кукуруз. Око исте имаде још земље на продају. Све се сад може по удобној цени купити, пошто газда земље живи у Београду и неће земљу више да ради. За власника земље може се дознати у Београду код **Саве Адамовића** посредника, број 29. улица Топчидерски друм. 4—4

ВРАЊСКА БАЊА.

Част ми је доставити до знања поштованим посетиоцима бања, да сам и ове године узео под закуп кућу са купатилама г. Косте Тасића у Врањској Бањи, коју сам снабдео са чистим постељама, добром храном, добрим пићем, тачном и брзом послугом, а са врло умереном ценом. Напомињем посетиоцима, да је Врањска Бања до сада млого већи успех показала него Мехадија и остале подобне јој купке, с тога не треба пропустити ову најсигурнију сумпоровиту, јодну и гвоздену воду са осталим њеним частима минерала, коме су оне потребне.

Напомена. Свима путницима и посетиоцима обраћам пажњу на непосредну везу возова и то: у околини Новог Сада и иначе на целој тој прузи. Воз који полази из Новог Сада и околипе у вече у 8 сати и 18 м., стиже у Београд у 10 сати и 5 мин., у Ниш у 5 сати ујутру, а у Врањску Бању у 9 сати и 20 м. пре подне. На Бањској жељезничкој станици имам фијакера за довоз путника.

Са одличним поштовањем
СВЕТОЗАР КРУНИЋ
6—10 угоститељ.

СРПСКА ШТАМПАРИЈА Дра СВЕТ. МИЛЕТИЋА
У НОВОМ САДУ

израђује све у струку штампарску спадајуће послове **најлепше, најсолидније и најјефтиније.** За доказ томе нека служе следеће цене:

100	комада	ПОСЕТНИЦА (Visit-Karten)	**30**, 40, 50, 60, 70, 80 и 90 нов.
100	комада	ПОЗИВА НА ЗАБАВЕ С ИГРАНКОМ	ф. **1.20**, ф. 2.—, ф. 3.—, ф. 4.—
1000	комада	КУВЕРАТА за трговце са фирмом	ф. **1.50**, ф. 2., ф. 2.50, ф. 3.—, ф. 3.50.
500	комада	„ „ „ „ „	ф. **1.**—, ф. 1.20, ф. 1.50, ф. 1.80, ф. 2.—
1000	комада	ПИСАМА 4° за трговце са фирмом	ф. **3.50**, ф. 4.—, ф. 5.—, ф. 7.—
500	комада	„ „ „ „ „ „	ф. **2.**—, ф. 2.30, ф. 2.70, ф. 4.—
100	комада	ПОСМРТНИЦА (Parte-Zettel)	ф. **1.50**, 2.—, 3.—, 3.50, 4.—, 4.50 и 5.—
100	комада	ПЛАКАТА са жигом од 1 нов.	ф. **2.**—, ф. 3.—, ф. 4.—
1	табак	ЦРКВ. ПРОТ. Крешчени на прописаној **Dyos-Györi** артији **4.** н. а преко 100 табака само 3 н. од таб.	
1	табак	„ „ Вјенчани на прописаној **Dyos-Györi** артији **4.** н. а преко 100 табака само 3 н. од таб.	
1	табак	„ „ Умерши на прописаној **Dyos-Györi** артији **4.** н. а преко 100 табака само 3 н. од таб.	

ИЗВОДЕ од тих свих протокола такођер имамо на стоваришту и најјефтиније рачунамо.

Да би се о истинитости горенаведених цена свако уверити могао, позивамо поштовану публику како из места тако и са стране, да покушај учине и поруке на оне предмете доставе нам, који су са најнижом ценом обележени.

Власник: Сланко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.